

Kolosse

Nalobulat napisulan aPol totesi van hən alat a Kolosse

Ase itos nalobulat napisulan egai?

APol itosi.

APol itosi hən nəsə?

Itosi hən beṽusani ke aYesu iyalyal masuṽ səhor bun nədaŋan mai na-il-a-mo-an gail p̄isi. Ale len aYesu datukad p̄is nə-lav-kuvi-an dan nəsaa.

APol itos nalobulat napisulan egai van hən ase?

Itosi van hən alat siYesu len naut a Kolosse.

APol itos nalobulat napisulan egai ŋais mai len naut a be?

Itosi pəpadaŋ hən nasihau tovi A.D. 62 nəboŋ totoh len naim bəbaŋis len naut a Rom.

Len naut a Kolosse ikad ahai p̄usan galevis lotogəras alat siYesu ei. Ahai p̄usan gəgəras galenan lukel mai alat siYesu ke limaskad na-tiv-dalusi-an. Lukel ke limashusur nalo seJu tokai tas nəhanian galevis. Lukel ke limaslotu hən aŋel gail mai limashusur naṽusanan gail lotosusuah. Logəras alat siYesu ke limasgol natgalenan hən aGot bilav kuv galit dan nəsaa salit gail. Nəboŋ aPol tosəsəloŋ hən na-kel-uri-an husur naṽusanan galenan, itos nalobulat napisulan egai van hən alat siYesu a Kolosse hən ləbələboi nakitinan.

- 1) APol mai aTimoti arukel na-ke-ivoi-an səlaru van hən alat siYesu a Kolosse (1.1-2)
- 2) Nəsipaan mai na-sor-tuṽ-an (1.3-12)
- 3) AGot igol ke, alat a Kolosse lukad navoioian maii len nəmatan seKristo. AKristo iyalyal səhor nədaŋan mai na-il-a-mo-an gail p̄isi. APol eum idaŋ m̄os galito (1.13–2.5)
- 4) Limastoh suṽan lotobon mai aKristo, avan ideh sategəras galito. Be limasləŋon masuṽ hən natit len nəmav. Natit p̄isi ləb̄igole limasgole len naṽide aYesu bəhəhaṽur hən (2.6–3.17)
- 5) Nəmauran lohoim timasnor hən biŋol Nasuṽ bəhəhaṽur. Lisor tuṽ tabtab, lisor tuṽ m̄os aPol. Nasoruan salit tepul hən navoian gol alat ləsəkad nadəlomian leləŋoni (3.18–4.6)
- 6) Nə-maris-kotovi-an (4.7–4.18)

Na-ke-ivoi-an van hən alat a Kolosse

1 ¹ Ginau aPol, aGot tolekis hən ginau hən notogəm vi hai pispisul siYesu Kristo, ginau mai aTimoti tovi aṽagw len nadəlomian, ² namrutos naləbulat napisulan egai van hən alat siGot len naut a Kolosse. Gamit mətovi bathudud nadəlomian len aKristo məttodaŋ len a Got. AGot aTəmadato teviol kəmas hən navoian mai gamito, teriŋ natəmat len nəlomito.

Nasipaan mai na-sor-tuṽ-an

³ Akis namrosipa vi təban aGot, aTəman aMasta sidato, aYesu Kristo, nəboŋ namrtosor tuṽ mōs gamito. ⁴ Namrosipa magenan husur namrosəsəloŋ hən na-kel-uri-an husur nadəlomian samito len aKristo aYesu, mai na-kel-uri-an ke məttoləmas bun nəvanuan p̄isi siGot. ⁵ Nadəlomian mai na-ləmas-buni-an enan, mətukade husur mətuvatvat vir nəsa aGot toutaut həni mōs gamito len nəmav, tuḃat len nəboŋ məttosəsəloŋ hən nakitinan hən na-kel-uri-an tovoi, van vəbar daməŋai.^a ⁶ Len naut p̄isi len navile a pan na-kel-uri-an tovoi ehum nəhai tovi məhat, toṽan. Evivi məhat ale iṽan, egəgel hən nəmauran sinəvanuan gail. Len naṽide tomaienən, len nəboŋ məttosəsəloŋ həni metəkav, nəboŋ məttoləboi səhot nakitinan husur navoian aGot toviol kəmas həni, evivi məhat, iṽan, egəgel hən nəmauran samito. ⁷ Namrunau aEpafras namrtoləmas buni tovi slev seKristo hum ginaməru. Evi gai tokel na-kel-uri-an tovoi mai gamito, ale eum idaŋ seKristo mōs gamito.^b ⁸ Gai boh isor mai ginaməru husur na-ləmas-buni-an samito aNunun aGot toviol həni mai gamito.

⁹ Imagenan, nəboŋ namrtosəsəloŋ hən na-kel-uri-an husur gamito, namrusor tuṽ tabtab mōs gamito. Namrous aGot hən ḃigol mətḃepul hən naləboian hən naləŋonian san, len namitisau hən nəmauran tonor mai naləboian togəm len aNunun. ¹⁰ Namrous natgalen hən nəmauran samit ḃeputsan nahəsən aGot, ale hən mətḃigol ḃehəhaṽur hən gamito len natit p̄isi. Namrusor tuṽ ke, len nəmauran samito mai len natit p̄isi mətḃigole mitiṽan hən naṽit tovoi, ale məteləboi bun aGot am tabtab. ¹¹ Namrusor tuṽ ke mitidaŋ am len nabiltidaŋan san toyalyal hən mətḃidaŋ ḃur nəmauran ḃidaŋ, toh mədau ḃebəlav, naut kəmas nəvanuan gail ləḃigol mətḃeləŋon ḃisa vəsa. Be nəboŋ mətḃimagenan, mitikemkem. ¹² Len natgalen p̄isi, akis mətesipa vi təban aGot Tata togol məttonor, hən mətḃikad nahudhut nəsa aGot totəgau gati mōs alat lotovi esan len natohan pipihabəlan len naṽial san. ¹³ AGot ilav kuv gidato dan navəlan nəmargobut, ale ilav gidato vi lan natohan pipihabəlan aNatun, aNatun gai toləmas

^a 1.5 1Kor 13.13 ^b 1.7 Kol 4.12

buni.^c ¹⁴Len nēmatan siNatun datukad nēmakuvan sidato, eruḃat nēsaan sidat gail.^d

AKristo ilav namilen tovi a mēhat p̄isi

¹⁵Datolēboi datḃeris aKristo tolav kot aGot datsalēboi datḃerisi, aKristo iḃat nēhes tosēhor natit p̄isi aGot togole.^e ¹⁶Husur len aKristo, aGot eum hən natit p̄isi len nēmav mai len navile a pan.^f Eum hən natit datolēboi datḃeris gail mai natit datsalēboi datḃeris gail. Namilen ke igol alat lotoil a mō tiltile gail mai alat lotokad nēdaḃan hən na-il-a-mō-an, naut kēmas aḃel, nanunun nēmargobut, natēmat, mai aḃiltiḃel gail. Natit p̄isi, aGot eum hən gail len aKristo, eum hən gail mōs aKristo. ¹⁷Nēboḃ aGot saum hən natideh sal, aKristo itoh sutuai tia, ale len gai natit p̄isi esuh husur nēdaḃan san etēgau gat gail. ¹⁸Imaienan, gai ḃai eil a mō hən nēvanuan san gail. Ale nēvanuan san gail lohūm niben, aYesu evi nēkadun. Gai evi natubatan mai nametēkav hən na-le-mēhat-an dan nēmatan hən tokad namilen toyalyal sēhor ideh am. ¹⁹Husur aGot ehāhāvur hən gai kavkav totoh len aNatun. ²⁰Ale len aNatun, aGot igol natit p̄isi lukad navoivoian maii tētas, natit gail len navile a pan mai natit gail len nēmav. AGot igol gail p̄isi lukad natēmāt maii len nēda hiNatun tomat len nēhai balbal.^g

²¹A mō len nēmauran samito mētutoh a tut dan aGot, len nēnauan samito mētūvi enemi san gail bathut nāvīde tosa vēsa samito. ²²Naut kēmas natgalenan, aGot igol mētukad navoivoian maii len nēmatan hən niben aNatun. Igole hən ke nēboḃ mētḃeil len nēhon, dereh tisaḃ sēhot gamit hum ke mēttoveveu buni, hum mētsēkad nēsaan ideh ale nēvanuan gail lodēdas lēḃikel natideh ḃisa husur gamito. ²³Be mitimasdēlom nakitinan enan tabtab, il gēgat lan. Samterus dan nēvatvat-viri-an hən na-kel-uri-an tovoi mēttoḃsēsēloḃ hēni. Na-kel-uri-an tovoi enan iperḃan naut p̄isi len navile a pan, ale ginau, aPol, aGot itabtabuh len ginau hən nēḃikel uri.

Nauman siPol mōs alat siYesu

²⁴Gagai nukemkem len na-lēḃon-isa-vēsa-an sagw mōs gamito. Na-lēḃon-isa-vēsa-an aKristo toriḃi hən nēḃikade len nibegw, nudaḃ ḃuri van van hən ḃihav mōs alat siYesu lotosuḃan niben.^h ²⁵Ginau nogēm vi vanuan nauman hən nēḃevi tarhēt silat siYesu husur aGot eriḃ nauman hən nēḃevi tarhēt samito len navēlagw. Igole hən nēḃikel ur nasoruan siGot kavkav mai gamito. ²⁶Esusuan nasoruan enan san dan nēvanuan gail sutuai van vēbar nēboḃ ta damēḃai hən lototētan hēni, be gagai ikel

^c 1.13 Luk 22.53 ^d 1.14 Efe 1.7 ^e 1.15 2Kor 4.4; Jon 1.1-3, 18 ^f 1.16 Jon 1.3; Kal 4.3

^g 1.20 Efe 2.16 ^h 1.24 Ehum na-lēḃon-isa-vēsa-an siYesu igol alat siYesu lukad nēpasian veveu ale len nāvīde tomaiēnan, na-lēḃon-isa-vēsa-an siPol igol lovivi mēhat, lotibau.

vəhoti mai nəvanuan san gail. ²⁷Husur aGot ehəhəvur hən tokel vəhot nəyalyalan topul len nə-nau-utaut-an san tosusuah, nə-nau-utaut-an san bēvi tarhət silat ləsavi Ju. Nə-nau-utaut-an siGot imagegai ke: aKristo itoh len gamit mətsavi Ju, gol ke məttovatvat vir mətbevi lan nəyalyalan siGot. ²⁸Namtukel ur aKristo mai nəvanuan p̄isi, namtukai tas naṽide tosa, namtoṽusan galit len namitisau hən nəmauran tonor hən ke, nəboṽ ləbēil len nəhon aGot, limatmatu len navoivoian lotokade mai aKristo. ²⁹Natenan, noum idaṽ m̄osi, noum taltal lan len nabiltidaṽan seKristo toum len ginou.

2 ¹Nuke mətələboii ke notoum, notoḅal m̄os gamit mətsaris ginou sal, gamit mai alat siYesu len nabiltivile Laotisea mai nəvanuan nadəlo-
mian p̄isi ləsaris ginou sal. ²Noum idaṽ magenan hən ləbələṽon b̄ivoi am len nəlolito mai hən ləbəsua len na-ləmas-buni-an. Nugole hən ləbələboi buni, ləbələboi kavkav hən nə-nau-utaut-an siGot tosusuah, tovi aKristo səḅon. ³Na-voi-buni-an p̄isi hən naləboian mai namitisau hən nəmauran tonor esusuah len aKristo səḅon.

⁴Nokəmaienan mai gamito hən asike avan ideh b̄egəras gamito len nasoran gəlgəlan san togomah buni. ⁵Husur, naut kəmas nibegw satoh mai gamito, len aNunun aGot ehum nototoh mai gamito. Nohəhəvur hən naṽide tonor samito mai nadəlomian samit todaṽ len aKristo.

Məteriṽ nəlomit kavkav len aKristo

⁶Imagenan, suṽan məttoriṽ nəlomit len aKristo, AYesu, ke tovi Masta samito, gamit, mititoh tabtab lan. ⁷Mititoh tin lan hum nəhai tokad nəharhəte tokir vi pan, gol nəbathute itov vi məhat, idaṽ. Nadəlomian samit tidaṽ tabtab am hum notoḅusan həni tia. Mətepul masuṽ hən nasipaan.

⁸Samtidaṽ hən avan ideh b̄esəhar gamit hum naslev len namitisau gəgəras toḅəḅesw, togəṽ len naṽide sinəvanuan mai nəbathut nəda-
ṽan gail sinavile a pan, be sagəṽ len aKristo. ⁹Husur aKristo egəṽ vi vanuan, ale aGot kavkav itoh len niben. ¹⁰Ale len aKristo, aGot igol gamit mətogəṽ kavkav. AKristo, gai ikad nədaṽan hən na-il-a-m̄o-an hən aṽel mai natəmat p̄isi lotokad nədaṽan mai na-il-a-m̄o-an.

¹¹Len aKristo mətukad na-tiv-dalusi-an, savi na-tiv-dalusi-an nəvanuan ideh togole hən ləbetiv dalus nahurhuben, be aKristo etiv dalus nəḅoruan nəsaan samito. ¹²Husur nəboṽ məttobaptais ehum məttomat, lototavun gamit mai aKristo. Ale aGot igol gamit mətule məhat dan nəmatan mai aKristo, husur məttoriṽ nəlomit len nabiltidaṽan siGot togol aKristo tole məhat dan nəmatan. ^k ¹³A m̄o mətumaur len nibemito be mətumat len nəsaan samito, mai na-tiv-dalusi-an hən nəḅoruan samit eb̄uer sal. Naut

ⁱ 2.1 Kol 1.29, 4.12-13 ^j 2.8 Kal 4.3 ^k 2.12 Rom 6.4

kəmas natenan, aGot igol ke məttomaur mai aKristo. Erub̄at nəsaan sidat gail p̄isi. ¹⁴Ikas kuv na-tos-gati-an len nalob̄ulat tokel ur nəsa dattogole tob̄ur kotov nalo gol tonor hən dat̄bipanis. Ehum aGot topos gat nalob̄ulat enan len nəhai balbal nəboŋ lotopos gat aKristo lan. ¹⁵Len navide tomanen, len nəmatan seKristo len nəhai balbal, ilav kuv natit hən nəbalan dan natemat gail lotodan, lotoil a mo. Igol iparpar ke towin len nəhon nəvanuan gail p̄isi.¹

¹⁶Imaienan, avan ideh satikel ke mitimaspanis sil nalo seJu məttob̄ur kotovi, hum nəsa məttohani, o nəsa məttomuni, o husur mətsagol nəhanan ideh tolo, o mətsagol nab̄iltiboŋ hən nahəbati veveu, o nəSappat gail, hum nalo seJu gail tokele.^m ¹⁷Nalo galenan lohun nanunun natit gail lotogəmai, be nəbathukitinan evi aKristo. ¹⁸Nəvanuan galevis lohəhəv̄ur hən ləb̄egəgəras ke ləsəviv. Lulotu hən aŋel gail. Avil gamito, samtidam̄ hən nənauan salito. Mətb̄ehusur nənauan salito asike mətb̄inor hən naviolan aGot totəgau gati mōs gamito. Lusorsor husur narisian gail lotokel ke lotorisi, be aNunun aGot sawol hən nənauan salito. Imaienan, loviv len nənauan kəmas salito lotogəm len nəvanuan ŋai. ¹⁹Ləsasibətah len aKristo tohum nəkadhuben. Niben evi alat siYesu ale aKristo evi nəkadun. Nəkadun iwol hən niben nəvanuan hən b̄etibau, nənau mai nabələshw gail lotəgau gat niben hən b̄esua. AKristo imagenan, iwol hən nəvanuan san gail hən ləbetibau hum aGot toləŋoni.

²⁰Gamit mətumat mai aKristo tolav kuv gamit dan nəbathut nədanjan gail sinavile a pan.ⁿ Imagenan, imabe mətohusur tabtab hən nalo sinavile a pan gail toke, ²¹“Sagibari! Sagihan risi! Sagetəgau!”? ²²Be nalo galenan lovi naḡusanan sinəvanuan ŋai. Loḡusan husur natit gail ləsəpat sabəlav, hum nəhanian mai natit namunian. Nəboŋ dattohani o dattomuni, lumasig. ²³Naut kəmas nalo galenan lohun lotopul hən namitisau hən nəmauran tonor, ləsəmagenan. Nalo galenan lugol nəvanuan gail ludaŋ len gail, logəgəras ke ləsəviv, mai ludaŋ taltal van vāmədas nibelito hən asike ləb̄inau nəsaan lotoləŋon ke ləb̄igole. Be nalo galenan ləsagol natideh, ləsavi tarhət sivan ideh hən b̄inoŋ dan nənauan mai naləŋonian tosa gail.

Gol nəsa aGot tohəhəv̄ur həni

3 ¹Bathut ke aGot togol məttole məhat mai aKristo, mətukad nəmauran veveu. Imagenan, mitigol nəlomit tekir gəgat len natit lotokitin len nəmav, len naut aKristo tobətah len navəlan nəmatu siGot, len nədanjan mai nəyalyalan.^o ²Samteləŋon natit hən navile a pan, samtinau, məteləŋon natit hən nəmav, mitinau tabtab həni. ³Husur mətumat dan natit hən navile a pan, nəmauran kitin samito esusuah mai aKristo totoh

¹ 2.15 1Kor 15.24 ^m 2.16 Rom 14.1-6 ⁿ 2.20 Kal 4.3, 9 ^o 3.1 Psa 110.1

len n̄mav mai aGot. ⁴N̄mauran kitin samito, n̄kadun evi aKристо, ale n̄boŋ b̄visi, gamit am dereh m̄tevisi maii len nam̄anas n̄yalyalan san.

N̄mauran tomatu mai tovevu

⁵Imagenan, nāvide tosa samit gail h̄n navile a pan, mitimasgol limat ebun. Kel “Ao,” h̄n naitian tosa, nagolean t̄b̄iŋb̄iŋal, nal̄əŋonian h̄n naitian towol h̄n nibemito, nal̄əŋonian h̄n n̄saan, mai na-l̄əŋon-masū-h̄n-natite-an tovi nalotuan h̄n natit m̄ttol̄əŋoni, savi aGot. ⁶N̄l̄ol paŋpaŋ siGot totibau dereh tevi lan alat lotogol natgalenan, l̄esagol n̄sa aGot tokele. ⁷A m̄o len n̄mauran samito h̄n navile a pan, gamit am m̄tugol husur nāvide galenan. ⁸Avil gagai mitimasriŋ gabulan nāvide tomagegai. Sa-n̄lomit titab̄tabulol, sa-n̄lomit tipaŋpaŋ, samteh̄hāvur h̄n na-l̄əŋon-isa-an sivan ideh m̄ttom̄ətahun buni, samtisor m̄edas nāboruan sivan ideh, sa-nabuŋomito tikel nasoruan t̄b̄iŋb̄iŋal. ⁹Samtelibliboŋ mai gamit gabag, husur m̄ttokol nāboruan samit ta m̄o mai nāvide han p̄isi tosa dan gamit tia.^p ¹⁰Ale m̄ətosun nāboruan veveu tia toḡəm veveu tabtab. N̄boŋ m̄ttol̄əboi tabtab h̄n aGot igol nāboruan veveu enan len gamito h̄n m̄t̄b̄eḡəm suŋan gai.^q ¹¹Len n̄mauran tovevu, savi natideh h̄n m̄t̄b̄evi Ju o m̄ətsavi Ju, savi natideh h̄n m̄t̄b̄ikad na-tiv-dalusi-an o m̄ətsəkade, savi natideh h̄n m̄t̄b̄evi auleut o m̄t̄b̄evi auleSkitia totohtoh len n̄margobut, savi natideh h̄n m̄t̄b̄evi slev o m̄ətsavi slev am, natilean galenan l̄əsavi natideh, avil aKристо es̄əhor natit p̄isi, ale itoh len galit p̄isi lotokad nad̄əlo-mian lan.

¹²Imaienan, husur aGot tolekis h̄n gamito h̄n m̄t̄b̄evi esan, ale husur tol̄əmas bun gamito, mitimasmaiegai: n̄lomit titaŋis gamit gabag; mitivoi h̄n gamit gabag; n̄lomit tem̄ədau, samtinau gamito; m̄ətem̄ədau len gamit gabag; mitikad na-toh-m̄ədau-an teb̄əlav naut k̄əmas na-l̄əŋon-isa-v̄əsa-an. ¹³Sa-n̄lomit tipaŋpaŋ tutut n̄boŋ gamit gabag ideh b̄igol natideh totile, be mitivoi h̄n gamito. Gamit ideh b̄igol b̄isa h̄n gaiug, givoi h̄ni, rūbat n̄saan san dani. Mitinau nategai: Nasub̄ erub̄at n̄saan samit dan gamito, imagenan, mitimasrūbat n̄saan samit dan gamit gabag.^r ¹⁴Ale na-l̄əmas-buni-an samit tipat a m̄əhat h̄n natgalen p̄isi husur na-l̄əmas-buni-an igol natgalenan lūb̄on hum lotosua ŋai. ¹⁵Ale nat̄əmat toḡəm len aKристо, tiwol h̄n n̄lomito, husur m̄ətovi nahudhut gail len niben tosua, ale aGot ile-kis h̄n gamit h̄n m̄t̄b̄ikad nat̄əmat mai gamit gabag. M̄ətesipa vi t̄əban aGot. ¹⁶Nasoruan seKристо tepul s̄əsh̄ov len gamito; len namitisau h̄n n̄mauran tonor, m̄ətēvusan gamit gabag h̄ni, kel nal̄əl̄əgauan mai gamit gabag. M̄ətek̄əkai h̄n n̄b̄e gail len nasoruan siGot, n̄b̄e h̄n nalotuan mai n̄b̄e aNunun aGot togole; len nasipaan, k̄əkai len n̄lomito vi t̄əban aGot.^s

^p 3.9 Efe 4.22 ^q 3.10 Gen 1.26; Efe 4.24 ^r 3.13 Mat 6.12, 14; Efe 4.32

^s 3.16 Efe 5.19-20

¹⁷Natideh mət̃bigole o natideh mət̃bikele, gole len nahəsan aYesu Nasuḃ.^t Ale len aYesu datimassipa vi təban aGot Tata.

Nəmauran lohoim samito

¹⁸Bareab gail, mäteriŋ gamito len navəlan asoamito hum tonor hən alat siNasuḃ.

¹⁹Haṽut gail, mət̃eləmas bun asoamito, sa-namətahunian tipat len nəlomito.

²⁰Lahutai, mitigol husur nəsa atata, anana artokele len natit p̃isi, husur natenan igol Nasuḃ ehəhəṽur.

²¹Tata gail, samtigol anatumit litabulol bulos gamito. Mət̃bigole, asike ludaŋ hən ləb̃igol nəsa tonor am.

²²Slev gail, mitigol nəsa amasta samit len navile eg a pan tokele len natit p̃isi. Samtigole ŋai nəboŋ lotokəta ris gamito hən ləb̃ehəhəṽur hən gamit sil nauman samito, be mitigole husur ke mət̃tomətahw len nəyalyalan siNasuḃ, gole len nəlomit kitin. ²³Natit p̃isi mət̃bigole, um len nəlomit todaŋ lan, hum mət̃toum siNasuḃ, savi sinəvanuan. ²⁴Məteum van, husur mət̃tonau ləboii ke, dereh Nasuḃ tilav mai gamito nahudhut nəsa aGot totəgau gati m̃os alat lotovi esan. Ale evi aKristo tovi aMasta samit mət̃toum san.^u ²⁵Husur avan ideh togol natideh tosa, dereh tihan naṽit nəsaan san. Ale naṽide siGot inor van hən nəvanuan p̃isi, ideh satile.^v

4 ¹Masta mət̃tokad naslev gail, mitimaslav nəsa tonor, toṽitoṽ mai naslev samit gail p̃isi. Husur mət̃toləboii ke gamit tu mət̃ukad aMasta sua len nəmav.

Sor tuṽ m̃os a Pol

²Mitorisor tuṽ tabtab, mitidaŋ b̃uri, ale len na-sor-tuṽ-an samito, mət̃eluhulul, mitikad nasipaan. ³Nəboŋ mət̃b̃isor tuṽ, sor tuṽ m̃os ginamit am, hən aGot b̃esəŋav hən nabopita m̃os nasoruan san, hən namt̃b̃ikel vəhot napisulan husur aKristo, napisulan tosusuah a m̃o. Ehusur na-kel-vəhoti-an enan nototoh gegai len naim bəbaŋis. ⁴Mitorisor tuṽ m̃os nəb̃ikel ur p̃arṽar hən napisulan enan hum tonor hən nəb̃igole.

⁵Mitikad namitisau hən nəmauran tonor len naṽide samito təban alat ləsəkad nadələmian. Nəboŋ ləb̃eris nəmauran kavkav samito, lerisris aYesu lan. Mitigol ke natit p̃isi mət̃bigole, teliv nəvanuan tomaianan van hən aYesu. ⁶Mitigol nasoruan samit tepul akis hən navoian mai tetəgau

^t **3.17** Nəboŋ toke len nahəsan Nasuḃ, namilen ke alat a Kolosse lovi vanuan siYesu, ale len natit p̃isi ləb̃igole, aPol ike limasgole m̃os aYesu, limasgol tət̃oṽ hən aYesu, gol nəsa toləŋoni. Ləb̃isor, lisor siYesu, lisor hum aYesu b̃eləŋoni. Ləb̃eum, leum siYesu, leum hum aYesu b̃eləŋoni. Natideh ləb̃igole, ligole siYesu, ligole hum aYesu b̃eləŋoni. ^u **3.24** Kal 4.1-2

^v **3.25** Deu 10.17

gat nənauan sinəvanuan gail.^w Mətb̄igol b̄imaienan, avan ideh b̄eus gaiug husur na-kel-uri-an tovoui, dereh mitikad na-sor-vari-an tonor hən mətb̄ikel maii.

Nə-maris-kotovi-an siPol

⁷⁻⁸ ATikikus evi awawa len nadəlomian namrtoləmas buni. Evi nəvanuan na-vi-tarhəte-an mai evi naslev suḡman ginaməru toḡbon mai ginaməru len Nasuḡ.^x Nosəvati van hən gamito hən b̄ikel ur mai gamito natit p̄isi husur ginau. Nosəvati hən mətb̄eləboi natit p̄isi husur ginaməru mai hən b̄igol mətb̄eləḡon b̄ivoi am len nəlomito. ⁹Nosəvati mai aOnesimus, todaḡ len aYesu, evi awawa len nadəlomian namttoləmas buni. Gai evi auleKolosse sua suḡman gamito.^y Dereh ḡəlaru arikel ur natit p̄isi len naut egai mai gamito.

¹⁰ AAristarkus totoh len naim bəbaḡjis mai ginau, gai ikel na-ke-ivoi-an san mai gamito. AMak am, amahean aParnapas, ekəmaienan. Hum notokele mai gamit tia, aMak b̄egəm hən gamito, mətəhəhəvur hən b̄ēbis lohoim samit gail.^z ¹¹ Ale aYesu lotokisi hən aJustus, gai am ikel na-ke-ivoi-an mai gamito.^a Len alat lototah mai ginau len nauman, alaten lototor ḡai lovi Ju gail lotokad nadəlomian. Loum mai ginau gegai ḡos natohan pipihəbələn aGot ale nə-tah-mai-ginai-an salit igol nəlogw ivoi.

¹² AEpafras tovi gamit sua ta Kolosse mai naslev seKristo, aYesu, ike, “Ivoi,” mai gamito. Len na-sor-tuḡ-an san ḡos gamit akis, ehisi hən mətb̄eil ḡəgat len naləḡonian p̄isi siGot mai mətb̄idaḡ, mətb̄imatmatu, nə-lon-uri-an b̄ebuer.^b ¹³ Nukel koti ke gai eum idaḡ ḡos gamito mai alat siYesu len naut a Laotisea mai a Hierap̄olis. ¹⁴ ALuk, nəvanuan rererer namrtoləmas buni, mai a Temas, aruke, “Ivoi,” mai gamito.^c

¹⁵ Mitikel na-ke-ivoi-an sagw mai alat siYesu len naut a Laotisea. Kele mai abareab Nimfa am mai alat siYesu lotoḡbonḡon len naim san. ¹⁶ Nəboḡ mətb̄ēvuruḡ nalob̄ulat napisulan egai b̄inoḡ, lavi mai alat siYesu len naut a Laotisea hən ləb̄ēvuruḡi. Ale natsual am, ivoi hən gamit mətb̄ēvuruḡ nalob̄ulat napisulan nototosi van hən galito. ¹⁷ Ale kel mai aArkippus ke, “Nauman Nasuḡ tolavi mai gaiug hən ḡəb̄igole, gol p̄isi van, nauman kav-kav b̄esəsaruwag.”^d

¹⁸ Ginai aPol, nutos na-ke-ivoi-an egai hən navəlagw səb̄ogw. Mitinau gat natsen gail lotobaḡjis ginai. Navoian aGot toviol kəmas həni tipat len gamito.

^w 4.6 Len nasoruan ta Kris ike, *gol nasoruan tikasəkas*, hum tokad nasol lan.

^x 4.7-8 Uman 20.4; Efe 6.21-22 ^y 4.9 Flm 10-15 ^z 4.10 Aristarkus: Uman 19.29, 27.2.

Mak: Uman 12.12, 25, 13.13, 15.37-39; Parnapas: Uman 9.27, 11.22, 30. ^a 4.11 AYesu

lotokisi hən aJustus savi aYesu aNaturan aGot, be aYesu tile am. ^b 4.12 Kol 1.7 ^c 4.14 Luk: 2Tim 4.11; Flm 24; Temas: 2Tim 4.10; Flm 24. ^d 4.17 Flm 2